

HOLLE WEGEN

Handleiding WETGEVING EN BEHEER

Regionaal Landschap Dijleland vzw
Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw

Sustainable Open Space

Inleiding en dankwoord

Regionaal Landschap Dijleland vzw startte reeds in 1999 met projecten rond holle wegen. Vanuit verschillende gemeenten kwam toen de vraag naar informatie en begeleiding bij het beheer van holle wegen.

Zo werd in 2000 een "Holle Wegen – Handleiding" voor het brede publiek uitgebracht. Dit boekje behandelt oa. het ontstaan, de functies, waarden en bedreigingen van holle wegen.

In die periode werd ook gestart met het inventariseren van alle holle wegen in het Regionaal Landschap Dijleland. De verzamelde gegevens omtrent de fysische kenmerken van de holle wegen werden verwerkt in tabellen en kaarten, die in beperkte oplage gepubliceerd werden. Voor vier van de 9 gemeenten moet deze publicatie nog gebeuren (Kampenhout, de 10de gemeente van het Regionaal Landschap Dijleland, heeft geen holle wegen).

Een uitgebreide flora-inventarisatie van alle holle wegen, die uitgevoerd wordt door vrijwilligers van natuurverenigingen, loopt nog. Deze gegevens zullen uitgebracht worden onder de vorm van een publicatie van de vzw "De Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud".

De publicatie die u nu in handen heeft spitst zich volledig toe op het beheer van holle wegen. Hoe worden holle wegen het best beheerd? Of, hoe kunnen we door een gericht beheer de natuurwaarde van een holle weg behouden of verbeteren, rekening houdend met de verkeersfunctie van die weg? Dat is de samenvattende vraag waarop we met deze handleiding een antwoord willen geven. De tekst wil vooral praktijkgericht zijn en vormt een leidraad bij de beheerplannen die Regionaal Landschap Dijleland vzw opstelt voor holle wegen. In tegenstelling tot de beheerplannen die, om ze zo overzichtelijk mogelijk te houden, geen achtergrondinfo bevatten, geeft deze handleiding ruime uitleg over inhoud en uitvoering van de verschillende beheervormen. Deze publicatie en de beheerplannen zijn dus complementair.

Omdat bij het beheer van holle wegen ook de wet een rol te spelen heeft, hebben we ook hier een uitgebreid hoofdstuk aan gewijd. Uiteraard is vooral het natuurdecreet, dat een verbod op het wijzigen van holle wegen oplegt, van belang. Helaas is het natuurdecreet niet door iedereen even goed gekend, zeker niet door de modale inwoner. Doordat ook andere takken van de wetgeving betrekking kunnen hebben op holle wegen, bijvoorbeeld de ruimtelijke ordening, wordt het juridisch erg ingewikkeld. We hopen dan ook dat we hierin met deze publicatie enige klaarheid kunnen scheppen.

Voor de samenstelling van de teksten baseerden we ons op diverse literatuurbronnen, eigen ervaringen en kennis van anderen. Hier is een woord van dank aan de leden van de werkgroep holle wegen dan ook op zijn plaats. In het bijzonder willen we Willy Verbeke (Educatief Bosbouwcentrum Groenendaal), Peter Raymaekers (natuurwachter) en Christiaan Serrus (milieuambtenaar Huldenberg) bedanken voor hun deskundig advies en geïnvesteerde tijd. Voor het onderdeel wetgeving bedanken we juriste Karin De Roo die het grootste deel van deze tekst voor haar rekening nam.

Naast het uitwerken van allerlei publicaties, voerde Regionaal Landschap Dijleland vzw ook concretere projecten uit rond holle wegen: erosieproblemen op de taluds van enkele holle wegen werden aangepakt met provinciale projectsubsidies, er werd een opleiding voor gemeentearbeiders en ambtenaren georganiseerd, een grootscheepse zwerfvuilactie en meerdere infoavonden vonden plaats om de holle wegen onder de aandacht van het grote publiek te brengen. In mei 2003 ging het Europese InterregIIIb-project SOSII Groene Gordel van start. Met de financiële steun van dit project werd deze handleiding gedrukt en worden de beheerplannen voor holle wegen opgemaakt. Als eerste stap in de uitvoering van de reeds opgemaakte beheerplannen, liet Regionaal Landschap Dijleland

vzw reeds verscheidene beheerwerken uitvoeren in holle wegen. Het SOSII-project loopt nog tot mei 2005.

Met de projecten van de afgelopen jaren hebben we, samen met al onze partners, de holle wegen in de streek opnieuw onder de aandacht gebracht. We hopen nu dat we met deze handleiding en met de beheerplannen een volgende belangrijke stap kunnen zetten om te komen tot een beter beheer en een betere bescherming van onze holle wegen.

Wie nog opmerkingen heeft op deze tekst of andere bevindingen i.v.m. holle wegen, mag die altijd aan Regionaal Landschap Dijleland vzw overmaken. Ze zijn van harte welkom en kunnen van pas komen in de verdere uitwerking van onze projecten.

Regionaal Landschap Dijleland vzw
Juni 2004

Regionaal Landschap Dijleland vzw

Naamsesteenweg 573

3001 Heverlee

tel/fax: 016 40 85 58

info@rld.be

www.rld.be

Inhoud

Deel A. Wetgeving

1.	Inleiding: situering van de wetgeving	
1.1.	Onderscheid tussen specifieke wetgeving voor holle wegen, en algemene wetgeving die ook op holle wegen van toepassing kan zijn.	1
1.2.	Onderscheid in wetgeving naar bestuursniveau	2
1.3.	Onderscheid naar rechtsdomein en naar inhoudelijk thema van de wetgeving	3
1.3.1.	Administratief recht, strafrecht, burgerlijk recht	3
1.3.2.	Inhoudelijk thema van de wetgeving	3
1.4.	De samenloop van diverse wetgevingen	5
1.4.1.	Wettelijk voorziene procedure bij samenloop	5
1.4.2.	Geen procedure voorzien: gezamenlijk toepassen van de wetgeving	6
2.	Hoe bepalen welke wetgeving van toepassing is ?	
2.1.	Kaarten raadplegen	8
2.1.1.	Ruimtelijke ordening	8
2.1.2.	Natuur	9
2.1.3.	Beschermde landschappen	9
2.2.	Bosdecreet: van toepassing op elk “bos”	9
2.3.	Gemeentelijke wetgeving, atlas van de buurtwegen en plaatselijke gebruiken	10
3.	Synthese van de belangrijkste wetgeving	
3.1.	Natuurwetgeving	11
3.1.1.	Algemene bepalingen uit het natuurdecreet: zorgplicht en integratiebeginsel	11
3.1.2.	Het wijzigen van vegetatie en kleine landschapselementen: de natuurvergunning, melding en de verbodsbepalingen	12
3.1.2.1.	Situering	12
3.1.2.2.	De verbodsbepalingen	12
3.1.2.3.	Natuurvergunningsplichtige wijzigingen	14
3.1.2.4.	De meldingsplicht	16
3.1.3.	Bepalingen i.v.m VEN en IVON	17
3.1.4.	Bermbeheer	19
3.2.	Ruimtelijke ordeningswetgeving	21
3.2.1.	Decreet ruimtelijke ordening: stedenbouwkundige vergunningen en verkavelingsvergunningen	21
3.2.1.1.	Stedenbouwkundige vergunningen	21
3.2.1.2.	Verkavelingsvergunning	22
3.2.2.	Kleine werken: geen vergunningsplicht	24
3.2.3.	Instanties die advies verlenen bij vergunningsaanvragen	26
3.3.	Buurtwegen	27
3.3.1.	Onderscheid tussen een openbare weg en een particuliere weg	27
3.3.2.	Doel van de wet op de buurtwegen	27
3.3.3.	De atlas van de buurtwegen	28
3.3.4.	Procedure van erkenning van wegen als buurtweg	28

3.3.5.	Procedure van aanleg, rechttrekking, verlegging, verbreding, versmalling en opheffing van een buurtweg	29
3.3.6.	Beheer van buurtwegen	29
3.3.7.	Inpalming van de weg	30
3.3.8.	Gemeentewegen	30
3.3.9.	Uitgestrektheid van de openbare weg	31
3.3.10.	Rechten van de aanpalende eigenaars	31
3.3.11.	Onteigeningen en aankoop	31
3.4.	Het bosdecreet	33
3.4.1.	Toepassingsgebied: alle bossen	33
3.4.2.	Integratie van natuurbeleidsdoelstellingen in bosdecreet	34
3.4.3.	Voorschriften m.b.t. de bossen	34
3.4.3.1.	Bosbeheerplannen	34
3.4.3.2.	Verbod op ontbossen	35
3.4.3.3.	Andere verbodsbepalingen	36
3.4.4.	Bosgroepen	36
3.5.	Landschapsbescherming	37
3.5.1.	Decreet betreffende de landschapszorg	37
3.5.1.1.	Beschermingsprocedure	37
3.5.1.2.	Algemene en specifieke beschermingsvoorschriften	37
3.5.1.3.	Gunstig advies of toestemming van de cel Monumenten en Landschappen	39
3.5.1.4.	Beheer van landschappen	39
3.5.2.	Decreet betreffende de erfgoedlandschappen	40
3.6.	Veldwetboek	41
4.	Enkele voorbeelden	
4.1.	Vellen van bomen in een holle weg	42
4.2.	Aanleg van oprit	45
5.	Vindplaatsen van wetgeving: nuttige links	
6.	Literatuur	

Deel B. Beheer

1.	Beheerplanning	
1.1.	Inleiding - Waarom is beheer nodig?	1
1.2.	De ideale holle weg	3
1.3.	Soorten beheer	5
1.3.1.	Soorten vegetatiebeheer	5
1.3.2.	Welke beheervorm in welke holle weg?	7
1.4.	Beheerplanning	8
1.5.	Samenvatting algemene beheerprincipes	11
2.	Herstelbeheer	
2.1.	Zwerfvuil en sluikestorting	1
2.2.	Herstel schouder	2
2.3.	Bermerosie oplossen	4

2.3.1.	Natuurlijke erosie	4
2.3.2.	Erosieproblemen	4
2.3.3.	Oplossingen	6
2.3.4.	Erosiegeulen en afschuivingen herstellen	6
2.4.	Achterstallig beheer vegetatie	10
2.4.1.	Gevolgen van het wegvallen van beheer	10
2.4.2.	Het uitvoeren van achterstallig beheer	10
3.	Omvormingsbeheer vegetatie	
3.1.	Van grazig naar houtig	2
3.1.1.	Wanneer omvormen?	2
3.1.2.	Hoe omvormen?	2
3.2.	Omvorming tussen hakhout-middelhout-hooghout	4
3.2.1.	Van hakhout naar middelhout of hooghout	4
3.2.2.	Van middelhout naar hooghout	4
3.2.3.	Van hooghout of middelhout naar hakhout	4
3.2.4.	Van hooghout naar middelhout	5
3.3.	Doorbreken van ongewenste dominantie	6
3.3.1.	Brandnetels	6
3.3.2.	Bramen	7
3.3.3.	Akkerwinde en Haagwinde	7
3.3.4.	Distels	8
3.3.5.	Bosrank	8
3.3.6.	Bonte gele dovenetel	9
3.4.	Van exotisch naar inheems	10
3.4.1.	Omvorming door volledige kapping en heraanplanting	10
3.4.2.	Terugdringen van Robinia	10
3.4.3.	Amerikaanse eik	11
3.4.4.	Amerikaanse vogelkers	12
3.4.5.	Japanse duizendknoop	12
3.4.6.	Reuzenbereklaauw	13
4.	Onderhoudsbeheer vegetatie	
4.1.	Maaibeheer	1
4.1.1.	Zeer voedselrijke bermen	1
4.1.2.	Normaal voedselrijke tot voedselarme bermen	2
4.1.3.	Kruidlaag onder houtige gewassen	3
4.2.	Struweelbeheer	5
4.3.	Hakhoutbeheer	6
4.4.	Middelhoutbeheer	9
4.5.	Dunnen in hooghout	12
4.6.	Niets doen	14
4.7.	Knotbomen	15
4.8.	Beheer schouder	16
4.9.	Dood hout en zieke bomen	17
4.9.1.	Iepen aangetast door de iepespintkever	17
4.9.2.	Dood hout is ook nuttig	17
4.10.	Beheer van houtige gewassen met harvester of hydraulische tang	18
4.11.	Milieuvriendelijk werken en foutief beheer	20
4.11.1.	Beschadiging van bermen en vegetatie voorkomen	20

4.11.2. Tips om milieuvriendelijk te werken	21
5. Aanplantingen in holle wegen	
5.1. Aanplanten versus spontane ontwikkeling	1
5.2. Gebruik van autochtoon materiaal	3
5.3. Soortenadvies voor aanplant in holle wegen	4
5.4. Plantadvies	10
5.5. Onderhoud van nieuwe aanplantingen	12
6. Inrichting en onderhoud van het wegdek	
6.1 Verharding van wegdek in holle wegen	1
6.2 Structureel herstel wegdek	3
6.3 Alternatieve wegdekverhardingen	4
6.3.1. Holle wegen gelegen in landelijk gebied en hoofdzakelijk gebruikt door landbouwers	4
6.3.2. Holle wegen ingeschakeld in recreatieve routes en hoofdzakelijk gebruikt door recreanten	5
6.3.3. Holle wegen in verblijfsgebieden en hoofdzakelijk gebruikt door autoverkeer	7
6.4 Onderhoud van het wegdek	10
6.5 Algemene aanbevelingen	11

Geraadpleegde literatuur